Motion till riksdagen 1986/87:So479

Marianne Andersson och Jan Hyttring (c)

Selenets betydelse för folkhälsan

Det är fastagt att selen är ett livsnödvändigt ämne bl. a. därför att det ingår i selen enzym (glutation-peroxidas) som medverkar i människans immunförsvar och skyddar mot cellskador. Det är också belagt att selen tar hand om tungmetaller i miljön och biokemiskt. Sverige har en låg naturlig selenhalt i jorden.

Försurningen av våra jordar i Skandinavien har ändrat olika grundämnens löslighet och därmed upptagningsmöjlighet för växter, djur och människor. Detta förhållande har länge stått klart. Larmrapporter har också kommit vid flera tillfällen om bl. a. kadmium och kvicksilver. Vissa födoämnen har på grund av för höga halter av dessa mineral ej kunnat rekommenderas till människor.

När det gäller selen står vi inför ett motsatt förhållande. En viktig skyddsfaktor har minskat i vår föda och därmed i celler och organsystem. För djurens del har åtgärder vidtagits i och med att tillstånd givits att blanda selen i fodret.

Svenskens genomsnittliga intag är i dag vanligen i intervallet 3–5 % per år i svenska födoämnen enligt studier vid lantbrukshögskolan resp. undersökning av blodgivare. Försurning, tungmetallutsläpp och produktivitetsökning i jordbruket är de centrala, generellt verkande faktorerna bakom minskat seleninnehåll i våra livsmedel. Selenbrist blir efter hand ett hot mot folkhälsan. Ur sjukdomssynpunkt är 20 mg/dag en hållpunkt men som det mesta är både det individuella behovet och intaget normalfördelat.

Selen – tungmetaller

En mängd rapporter finns i ämnet men vi vill här endast redovisa ett försök som på ett iögonenfallande sätt visar selenets effekt på kvicksilver. Selenhalten i en sjö i Västerbotten höjdes till 2–6 milligram per liter vatten, vilket hade till följd att kvicksilverhalten i gädda sjönk från intervallet 1,3–2,1 milligram per kg muskel till 0,4–0,8. Motsvarande effekt visades också på abborre.

Selen som kosttillskott

Socialstyrelsen har den 10 februari 1983 i yttrande till livsmedelsverket behandlat denna fråga. Enligt underremiss från Björn Isaksson, socialstyrel-

sens vetenskapliga råd, gav data "starkt stöd för uppfattningen att svenska jordar och livsmedel har låga halter av selen och att det genomsnittliga intaget är klart under rekommenderad nivå" varför "befolkningen bör ha möjlighet till selentillskott om de så önskar".

"Massiv dokumentation" ansågs föreligga för ett godkännande av selen som kosttillskott.

Socialstyrelsen avstyrkte trots detta användningen av selen som kosttillskott. Det synes nu vara hög tid för en omprövning av denna hållning.

Frågan är hur man på bästa sätt skall ge svenska folket ett balanserat selenintag. Kostnaden för en god biologisk selennivå och ett skydd mot tungmetaller genom kosttillskott är ca 400 kr. per person eller ca tre miljarder för folkhushållet. Kostnaden för att åstadkomma en acceptabel selenförsörjning genom konstgödsel kan beräknas till 20–30 milj. kr. Metoden medför också att man inte tvingar svensken att bli en daglig pillerätare och att vinstmotiven inom hälsoområdet minskas, vilket är eftersträvansvärt. I Finland har man fattat beslut om sådan tillförsel. Det är inte osannolikt att en–två miljoner personer har försämrat hälsotillstånd/välbefinnande genom selenunderskott (försvagat immunförsvar m. m.). Man forskar t. ex. om varför i 1,2–1,5 miljoner svenskar ständigt är förkylda. Allvarligare är dock hjärt- och kärlskjukdomar, cancer, muskelsjukdomar, m. m., där selenbrist är mer eller mindre bidragande.

Selen – Amalgam

Selenets förmåga att binda tungmetaller har också en stor betydelse för dem som drabbats av kvicksilverförgiftning. Ett lågt selenintag och den goda tandvård vi har haft under lång tid är sannolikt grunden till att effekterna blivit så omfattande i Sverige. Ökat selenintag är en behandlingsmetod för människor med kronisk kvicksilverförgiftning.

Hemställan

Med anledning av det ovanstående hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts angående åtgärder för att svenska folket skall få sitt selenbehov tillgodosett i enlighet med vad som anförts i motionen.

Stockholm den 27 januari 1987

Marianne Andersson (c)